

NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENTET
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:
2017/961-13-
000

Saksbehandler:
Hege Walør Fagertun

Dato:
26.06.2017

Lokalstyrets uttalelse om Store Norske

Det vises til brev fra NFD datert 19.5.17 der det anmodes om lokalstyrets syn på Store Norskes retning og strategi fremover.

Longyearbyen lokalstyre (LL) ble opprettet i 2002 med utgangspunkt i St.meld. nr. 9 (1999-2000) og innføring av lokaldemokrati i Longyearbyen. Formålsparagrafen til Longyearbyen lokalstyre (§ 29 i Svalbardloven) beskriver hva Stortinget har vektlagt i grunnlaget for det lokale forvaltningsnivået. LL mener at omstillingen som begynte på 1990-tallet generelt har vært vellykket når det gjelder samfunns- og næringsutvikling. Dette arbeidet ble noe forsterket som en følge av reduksjoner innen gruvevirksomheten i 2015. Men omstillingsarbeidet må ytterligere intensiveres, og en tydeliggjøring av roller er påkrevet for en mer hensiktsmessig og helhetlig samfunnsutvikling.

Med utgangspunkt i NFD sitt brev av 19.5.17 vil lokalstyret nedenfor gi sitt syn på Store Norske sin aktivitet innen:

1. **Gruvedrift**
2. **Boligutvikling**
3. **Infrastruktur**
4. **Eventuelle nye forretningsområder**

Vi har i tillegg tilføyd et punkt 5. «Grunneiendomsforvaltning innenfor Longyearbyen arealplanområde», som henger sammen med punkt 2 og 3. På områder der lokalstyret ikke har vært enstemmig følger mindretallets merknader med.

1. Gruvedrift

Gruve 7 (ligger i Longyearbyen):

For Longyearbyen er denne gruen av stor betydning. LL, som eier og drifter energiverket, benytter kull fra Gruve 7 til sin energiproduksjon.

Etter at SNSK økte produksjonen, er det nå om lag 50 ansatte tilknyttet Gruve 7. Disse bor i Longyearbyen med sine familier og bidrar i lokalsamfunnet. I tillegg kommer avledet virksomhet, dvs. annen virksomhet i Longyearbyen som genereres som følge av driften i Gruve 7.

LL mener derfor at Gruve 7 må opprettholde sitt aktivitetsnivå som i dag.

Lunckefjell / Svea Nord, Svea (ligger ca 60 km sør-øst for Longyearbyen):

Lunckefjell / Svea Nord ligger utenfor Longyearbyen lokalstyre sitt arealplanområde, dvs. utenfor lokalstyrets myndighetsområde. LL jobber derfor naturlig nok for at nye, lønnsomme arbeidsplasser skal skapes i Longyearbyen, og fortrinnsvis innen næringer som harmonerer med Norges klimaforpliktelser.

Vi kjenner ikke detaljene eller forutsetningene for lønnsom drift i Lunckefjell / Svea. Det er av betydning for Longyearbyen hvor mange av de ansatte (inkludert underleverandørene) som bosetter seg her ut fra skiftordninger, samt selskapets bruk av lokale bedrifter. Før vi vet noe mer om dette, kan vi ikke ta stilling til hvordan dette faktisk vil slå ut i Longyearbyen.

Aktiviteten i Svea vil uansett ha en positiv økonomisk påvirkning på Longyearbyen. Det som er viktig for Longyearbyen, er at enhver fremtidige aktivitet i Svea er stabil og forutsigbar, og på den måten støtter opp om lokalsamfunnet.

Vi er positive til en gjenopptakelse av driften i Lunckefjell / Svea, under forutsetning av at styret og eier vurderer den som økonomisk bærekraftig, samt at driftsperioden er begrenset og har et klart mål om å bidra til omstilling til mer klimanøytral industri på Svalbard. Dersom det blir en oppstart, kan vi bidra med informasjon / betraktninger rundt hvordan dette vil slå ut for Longyearbyen, og eventuelt komme med forslag til hvordan dette kan gjøres til byens beste. Derigjennom styrkes også SNSK sin posisjon som et lokalt gruveselskap.

Det er for øvrig viktig at kapitaltilførsel til Store Norske ikke går på bekostning av sentrale myndigheters investeringsvilje i Longyearbyen, til omstilling og nødvendige infrastrukturtiltak.

Kull og klima:

Salgskullet i Lunckefjell / Svea nord er, ut fra vår kjennskap, av tilnærmet like god kvalitet som den i Gruve 7. Det vil si at salgsvolumet kan selges som industrikull, fremfor forbrenningskull. I tillegg er vi kjent med at SNSK har et kullrenseanlegg i Svea som kan forbedre, eller gi rett kvalitet på salgsvolumet.

NFD sin rapport om klima og miljø i statlige eierskap sier at: *«Regjeringen har tydelige forventninger til at selskapene forstår sin egen risiko for hvordan klimaendringer og klimapolitiske tiltak kan påvirke virksomheten».*

I dag importerer ulike bedrifter i Norge og i Skandinavia kull til smelteverksindustrien. Prinsipielt burde derfor NFD gjennom sitt eierskap i SNSK, være en pådriver for at dette kullet blir erstattet med kull fra Svalbard, og derigjennom bidra til NFD sin klima- og miljøstrategi for statlige selskaper. Samtidig bevares viktig kompetanse både på Svalbard og på fastlands-Norge, og derigjennom også verdiskapningen.

Gruvedrift forøvrig:

Det har vist seg utfordrende å få til lønnsom kulldrift på Svalbard, men det er samtidig kjent at Svalbard er geologisk interessant. Det virker fra LL sitt ståsted som fornuftig at SNSK settes bedre i stand til å kunne bli statens spydspiss for arktisk gruvevirksomhet, men med fortsatt hovedbase i

Longyearbyen. For oss er kompetansen som SNSK innehar, som gruveselskap, av stor verdi, og det er ønskelig at den består for fremtiden.

Mindretallsmerknader:

MDG: MDGs standpunkt er at kulldriften på Svalbard må fases ut snarest og erstattes med bærekraftige og fremtidsrettede næringer. Dette er vedtatt i representantforslag av Rasmus Hansson vedtatt i Stortinget 14.04.15 og i forutsetningene for Svalbardmeldingen, hvor det refereres til visjoner om et nullutslippssamfunn på Svalbard. MDG aksepterer at drift i Gruve 7 er en forutsetning for et familiesamfunn i Longyearbyen, men forutsetter at arbeidet med ny energiløsning starter straks, og at Gruve 7 avvikles så snart dette er på plass. Det har vist seg at aktiviteten i Svea har relativt lite å si for familiesamfunnet i Longyearbyen. En fortsatt vellykket omstillingsprosess bør skje gjennom å støtte og legge til rette for bærekraftige og fremtidsrettede arbeidsplasser i Longyearbyen. Det anses som svært uheldig bruk av statlige midler om staten går inn med ytterligere kapital i gruvedriften på Svalbard. Om staten mot formodning ønsker å gå inn med kapital i SNSK, forutsetter MDGs representanter utelukkende satsing på industrikull til metallurgisk industri. Å produsere energikull på Svalbard for eksternt salg i 2017 er ikke Svalbardpolitikk vi kan være bekjent av, og vil frata Norge enhver legitimitet / kredibilitet når det gjelder å oppfylle vilkårene i Parisavtalen.

2. Boligutvikling

Lokalstyret mener at den offentlige boligutvikling i Longyearbyen bør utføres mer helhetlig. Det bør i hovedsak være én offentlig aktør som ivaretar den offentlige boligporteføljen på Svalbard, og som kan leie ut boliger til en blanding av offentlige etater, private bedrifter og enkeltpersoner. Samtidig må det legges til rette for privat boligbygging.

Dersom SNSK ønsker å tilby boliger til sine ansatte, og derigjennom eie og drifte en boligmasse for dette formålet, er ikke dette vårt anliggende. Dette mener vi var de opprinnelige intensjonene med SNSK sin boligmasse, ref Meld.St. 32 (2015-2016).

Mindretallsmerknader:

H: Lokalstyret mener at Store Norske ikke skal være denne aktøren (red. anm. Med «aktøren» menes her grunnforvalter)

3. Infrastruktur

Etableringen av lokalstyret var et ledd i prosessen med å normalisere Longyearbyen, noe som betydde at de demokratiske prinsipper skulle legges til grunn. Første steg i å erstatte privatrettslige avtaler med lovverk ble gitt i Svalbardloven kapittel 5 om LL, hvor det er spesifisert at LL skal ha ansvar for infrastruktur som ikke tilfaller staten eller andre naturlig. Denne linjen har vist seg å være effektiv og bør videreføres og tydeliggjøres.

SNSK har et mindre havneanlegg (hovedsakelig tiltenkt utskipning av kull) i Longyearbyen, men dette driftes av LL. SNSK har også en eierandel i et kaianlegg for håndtering av stykkgoods i Longyearbyen. Gitt dagens situasjon har LL ingen interesser i SNSK sine nevnte eiendeler.

Store Norske driver infrastruktur i Svea. Lokalstyret har ingen myndighet i Svea, følgelig har vi ingen direkte formeninger om infrastrukturen her. Vi anbefaler forøvrig NFD om å ha tett dialog med Sysselmannen på Svalbard for hvordan infrastrukturen i Svea best kan tjene overordnede mål i den helhetlige Svalbardpolitikken.

Derimot har Lokalstyret en klar myndighetsrolle i Longyearbyen, og vi mener at Store Norske, som et statlig aksjeselskap, ikke skal ha en rolle som utvikler og / eller drifter av fremtidig infrastruktur i Longyearbyen.

Store Norske forvalter også en rik arv av industrielle kulturminner på Svalbard. For Longyearbyen har disse tekniske installasjonene både en stor kulturhistorisk verdi og en mulig kommersiell verdi. Disse benyttes som rekreasjon for fastboende, og er et yndet mål for turister. Kulturminnene er viktige for identitetsbyggingen til Longyearbyen. Da forvaltning av kulturminner er svært krevende, både med tanke på ressurser og kompetanse, mener Lokalstyret at det er fornuftig at det gjøres en vurdering på om dette er en oppgave som skal ligge til SNSK i fremtiden, eller om det skal overlates til en annen aktør, som også vil bidra til en mer helhetlig kulturminneforvaltning.

4. Eventuelle nye forretningsområder

SNSK sin kjernevirksomhet, gruvedrift, ligger på siden av det eksisterende næringslivet i Longyearbyen. Dette er et godt grunnlag for helt ny aktivitet, eller aktivitet som understøtter lokalt eksisterende næringsliv. Med tanke på at SNSK er et statlig aksjeselskap med sektorpolitiske formål, og gitt brytingstiden vi står overfor, er det en forutsetning at konsernet får tydelige føringer fra eier. Konsernet skal verken gjennom egen aktivitet, eller engasjement i andre selskap, være i konkurranse med offentlige oppgaver, det private næringslivet eller gå på tvers av LL sitt generelle næringsarbeid. Dagens forretningsområder, oppgaver og engasjement i andre selskaper må sees i forhold til forannevnte og vurdert avviklet.

Mindretallsmerknader:

V/MDG: LL mener at utvikling av nye forretningsområder i Store Norske er positivt forutsatt at det ikke konkurrerer med eller står i veien for ønskede private næringsmuligheter, og at det støtter opp under behovene til lokale myndigheter og samfunnets behov i Longyearbyen.

LL mener at staten gjennom aktivt eierskap i Store Norske kan bruke selskapet til å utvikle nye forretningsområder som understøtter Svalbardmeldingens ambisjoner om Longyearbyen som et nullutslipp-samfunn.

H: For lokalstyret er SNSK primært et gruveselskap. Vi anser det ikke som formålstjenlig at SNSK engasjerer seg i andre aktiviteter. Dette betyr at ingen forretningsområder / oppgaver skal konkurrere med privat næringsliv eller offentlige forvaltningsoppgaver, samfunnskritisk infrastruktur eller utviklingsstrategier for lokalsamfunnsutvikling, som for eksempel næringsarbeid. Dagens forretningsområder / oppgaver og engasjement i andre selskaper må sees i forhold til forannevnte og avvikles.

5. Grunneiendomsforvaltning innenfor Longyearbyen planområde

Longyearbyen er avhengig av en effektiv forvaltning som gir brukerne forutsigbarhet. Det fremstår i dag rotete og uklart for relevante aktører hvem som har myndighet til hva. Aktører bør oppleve en enhetlig, helhetlig og forutsigbar prosess, fra tomtetildeling til planlegging og byggesaksbehandling.

SNSK forvalter grunnen innenfor Longyearbyen planområde på vegne av NFD. Ekspropriasjonslovgivningen er ikke gjort gjeldende på Svalbard, og LL er i dag uten tilstrekkelig utviklingsverktøy, da en ikke har myndighet, innsigelsesrett eller påvirkningskraft på tomtetildeling. Dette får konsekvenser for lokalsamfunnsutviklingen i Longyearbyen.

Formålsparagrafen til LL sier at LL skal legge til rette for en rasjonell og effektiv forvaltning av fellesinteressene. LL er den lokale myndigheten som, med hjemmel i lovverk, gir rammer for de lokale planene og dermed de langsiktige og brede samfunnsmessige føringer for utvikling av Longyearby-samfunnet. Skal LL oppnå formålsparagrafen mener LL at forvaltningen av grunnen innenfor LL sitt arealplanområde skal flyttes fra SNSK og til LL eller annet egnet organ. Hvordan NFD forvalter øvrig grunn på Svalbard har vi ingen formening om, da dette er utenfor vårt myndighetsområde.

For øvrig burde leieinntekter som genereres fra statens grunn i Longyearbyen inngå i et transparent regnskap, der inntektene uavkortet går til sikring av statens verdier og interesser i Longyearbyen.

Mindretallsmerknader:

AP/MDG: 3. avsnitt 3. setning endres til: *Skal LL oppnå formålsparagrafen mener lokalstyret at forvaltningen av grunnen innenfor LLs arealplanområde skal flyttes fra SNSK til LL.*

Ungdomsrådet: *Longyearbyen ungdomsråd mener at verken Longyearbyen lokalstyre eller Store Norske bør forvalte grunneiendommen alene. Derfor bør det opprettes et styre/råd mellom Nærings- og fiskeridepartementet, Store Norske, Justisdepartementet og lokalstyre. Dette er fordi vi mener det blir unaturlig å fjerne Store Norskes innflytelse på byen etter så mange år, og vi ønsker at flere skal få lov til å si sin mening rundt grunneiendommen.*

Med vennlig hilsen

Arild Olsen
lokalstyreleder

Kopi til:
NFD - Jan Tore Føsund
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET